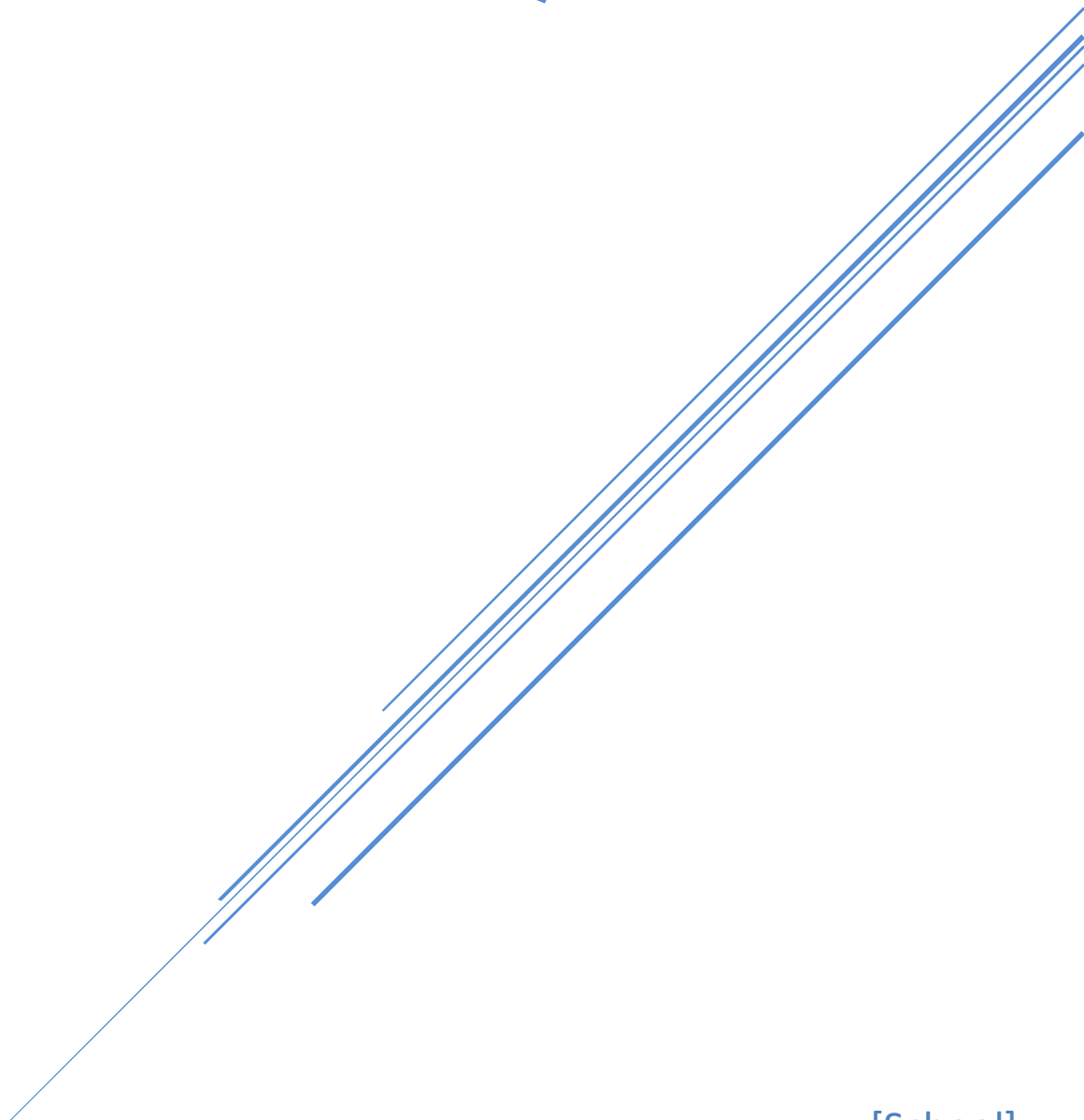

የቴሌኮሚኒኬሽን ውድድር መመሪያ

ማብራሪያ

[School]
[Course title]

1. መግቢያ

ኢትዮጵያ የኮሙኒኬሽን አገልግሎትን በተመለከተ የፖለሲ ለውጥ እንዳደረገች ይታወቃል። በዚህም ከዚህ በፊት በመንግስት እጅ ብቻ የነበረው የቴሌኮም ኢንዱስትሪ ለሃገር ውስጥ እና ለውጪ ባለሃብቶች ክፍት እንዲሆን ተደርጓል። ይህን ተከትሎም ከአንድ በላይ የሆኑ የቴሌኮም አፕሬተሮች ወደ ስራ ይገባሉ ተብሎ የሚጠበቅ ሲሆን በእነዚህ አፕሬተሮች መካከል ሊኖር የሚችል ውድድር ምን መልክ ሊኖረው እንደሚገባ በአዋጁ ላይ ጠቅላላ ድንጋጌዎች ተቀምጠዋል።

እነዚህን አጠቃላይ ድንጋጌዎች ወደ መሬት ለማውረድ እና በአፕሬተሮች መካከል ጤናማ የሆነ፣ የዘርፉን መስፋፋት እንዲሁም የተጠቃሚዎችን ጥቅም የሚያስጠብቅ ውድድር እንዲኖር በዘርፉ ዝርዝር ድንጋጌዎችን ማወጣት ያስፈልጋል። ይህን መሰረት በማድረግ የቴሌኮሙኒኬሽን ውድድር መመሪያ የተዘጋጀ ሲሆን ይህም በዘርፉ ውጤታማ ስራን መስራት ያስችላል ተብሎ ይታመናል።

2. የመመሪያው የሕግ መሰረት

የኢትዮጵያ ኮሙኒኬሽን ባለሥልጣን በኮሙኒኬሽን አገልግሎት አዋጅ ቁጥር 1148/2011 አንቀጽ 6(2) እና 47 መሰረት የቴሌኮሙኒኬሽን ውድድር መመሪያ ማውጣት እንደሚችል ተመልክቷል። በእነዚህ ድንጋጌዎች ላይ ባለስልጣኑ የኮሙኒኬሽን ፖሊሲን ተግባራዊ አንደሚያደርግ እና የኢትዮጵያ የኮሙኒኬሽን ገበያን በተመለከተ ለመወሰን፣ ለማስተዳደር፣ ለመቆጣጠር እና ማንኛውም ሰው ለውድድር ሕግና መመሪያ ተገዢ እንዲሆን ለማስፈጸም ብቸኛ ስልጣን እንዳለው ተገልጿል። ከዚህ በተጨማሪም ባለስልጣኑ በአዋጁ አንቀጽ 54 (2) መሠረት አዋጁን እና አዋጁን መሠረት አድርገው የወጡ ደንቦችን የማስፈጸሚያ መመሪያዎችን የማውጣት ስልጣን የተሰጠው ሲሆን እነዚህን የህግ ድንጋጌዎች መሰረት በማድረግ ይህን መመሪያ አውጥቷል።

3. የመመሪያው ዓላማ

ይህ መመሪያ የተለያዩ አላማዎችን ከግብ ለማድረስ የተዘጋጀ ሲሆን በዚህ ክፍል ዋና ዋና ሊባሉ የሚችሉ የመመሪያውን አላማዎች ተመልክተዋል፤-

- የቴሌኮሙኒኬሽን አገልግሎቶች በብቸኝነት እንዳይያዙ ማድረግ እና በቴሌኮሙኒኬሽን አፕሬተሮች መካከል ውድድር እንዲኖር በማበረታታት የቴሌኮሙኒኬሽን ገበያውን ኢኮኖሚያዊ ውጤታማነት በጠቅላላው ማሻሻል፤
- የቴሌኮሙኒኬሽን አፕሬተሮች የገበያ ውድድርን በከፍተኛ ደረጃ በሚቀንስ ባህሪያት ወይም ተግባር ላይ አንዳይሳተፉ ማድረግ፤
- አግባብነት ያላቸው ገበያዎችን፣ አግባብነት ባለው ገበያ ውስጥ ጉልህ የገበያ ድርሻ ያለው አፕሬተርን እና ጸረ ውድድር በሆነ ባህሪያት ወይም ተግባራት ላይ ተሳትፎ ወይም ሊሳተፍ ይችላል የሚባል የቴሌኮሙኒኬሽን አፕሬተርን ምክንያታዊ በሆነ መንገድ መለየት የሚያስችል ማዕቀፍን ማበጀት ፤

4. የመመሪያው ዝግጅት ሂደት

የመመሪያው ዝግጅት ከአንድ አመት በላይ የወሰደ እና በርካታ ሂደቶችም ያለፈ ሲሆን ረቂቅ ህጉ ተጠናቅቆ እስከቀረበበት ድረስ የተከናወኑ አበይት ተግባራት ወይም ሂደቶች በሚከተለው መልኩ ተጠቃልሏል፡፡

- **ጥናት ማካሄድ፡-** እስካሁን ድረስ የቴሌኮም ዘርፉ ለገበያ ክፍት ባለመሆኑ ከዘርፉ ጋር ተያይዞ የሚነሱ የህግ ጥያቄዎችን በበቂ ሁኔታ የሚያስተዳደር የቴሌኮሙኒኬሽን ውድድርን የተመለከቱ ህግ እና ልምድ አልነበረንም፡፡ በመሆኑም ዘርፉን መሰረት ያደረገ ህግ ለመቅረጽ ጥናቶች ማካሄድና በጥልቀት መረዳት የሚጠይቅ ነው፡፡ ይህንን ለማሳካት የሃገሪቱ ነባራዊ ሁኔታ፣ በዘርፉ የዳበረ ልምድ ያላቸው የሃገራት ተሞክሮ እና የቴክኖሎጂ እድገት በተመለከተ ጥናት ተደርጎል፡፡ በዚህ ጥናት አማካኝነት በመመሪያ ውስጥ ሊካተቱ የሚገባቸው ድንጋጌዎች እና ዋና ዋና ቁም ነገሮች ተለይቷል፡፡
- **ለረቂቅ ህጉ ዝግጅት ግብአት የሚሆኑ ሞዴል ህጎችና ተሞክሮዎች መምረጥ፡-** የቴሌኮም ዘርፍ ላይ አለም-አቀፍ ተቋማት ተሳታፊ በመሆናቸው ዘርፉን የሚያስተዳድረው ህግም አለምአቀፍ ደረጃውን በጠበቀ መልኩ መዘጋጀት አለበት፡፡ ስለሆነም የህጉ ይዘት አለም አቀፍ ደረጃው የጠበቀ ይሆን ዘንድ ከሃገሪቱ ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ ሁኔታዎች አንጻር ተቀራራቢ የሆኑ ሃገራት ህጎች በሞዴልነት ተመርጠዋል፡፡

- **ባለድርሻ አካላትን ማወያየት፡-** ረቂቅ መመሪያውን ለማዳበር የሚከተሉት ሶስት የውይይት መድረኮች ተዘጋጅተዋል፡-
 - የሃገር ውስጥ እንዲሁም አለማቀፍ የቴሌኮም ኦፕሬተሮችን፣ ከዘርፉ ጋር ግንኙነት ያላቸው የመንግስት እና የግል ባለድርሻ አካላትን፣ የሲቪክ ማህበረሰብን፣ ዘርፉ ላይ የሚሰሩ የህግ ባለሙያዎችን ፣ባለሃብቶችን ወዘተ ተሳታፊ ያደረገ የአንድ ወር የምክክር መድረክ ተዘጋጅቷል።
 - ረቂቁን በባለስልጣኑ ዌብሳይት ላይ ለ20 ቀናት ለሕዝብ አሰተያየት ክፍት እንዲሆን ተደርጎ፤ ፍላጎቱ ካላቸው የሃገር ውስጥ እንዲሁም አለማቀፍ ተቋማት በቂ የሆነ ግባት ለመሰብሰብ ተችሏል።
 - ባለድርሻ አካላት ያነሱት ነጥቦችን እና ባለስልጣኑ የሰጠውን ምላሽ በተመለከተ ሦስተኛ የምክክር መድረክ ተዘጋጅቷል። በዚህ መድረክ ላይ በተሳታፊዎች የተነሱ ነጥቦች ላይ ውይይት የተደረገ ሲሆን በመመሪያው ላይ ሊካተቱ የሚገቡ ተጨማሪ ግባቶች ተገኝተዋል።

5. በረቂቅ መመሪያው ላይ የተነሱ ነጥቦች እና የተወሰዱ እርምጃዎች

በረቂቅ መመሪያው ላይ የተለያዩ የሃገር ውስጥ እና የውጪ ሃገር ባለድርሻ አካላት ተሳታፊ የሆኑ ሲሆን በመድረኩ ላይ የተለያዩ ጥያቄዎች ተነስተዋል። ከነዚህም ውስጥ የሚከተሉት ዋና ዋና ናቸው።

- በአዋጁ የተሰጡ ስልጣኖች እንደተጠበቁ ሆነው በመግቢያ (preamble) ክፍል ላይ መመሪያውን ማውጣት ያስፈለገበት ዋና ምክንያቶች ተለይተው በአንድ ወይም ሁለት ፓራግራፍ ውስጥ እንዲካተት ቢደረግ፤
- የመመሪያው ዋና ርዕስ የውድድር መመሪያ ብቻ መባሉ ከሌሎች ሀገራዊ የውድድር ህጎች ርዕስ ጋር ሊያመሳስለው ስለሚችል የበለጠ ግልፅ ለማድረግ የቴሌኮሚኬሽን አገልግሎት ውድድር መመሪያ በሚል ግልፅ ተደርጎ ቢስተካከል።
- የክፍል አንድ ርዕስ ዝርዝሮቹን በማስወጣት “ጠቅላላ” ብቻ በሚል እንዲስተካከል ቢደረግ፤
- “ኮንግሎመሬት መርጃር” ምን ማለት እንደሆነ ግልፅነት ለመፍጠር በትርጓሜ ክፍል እንዲካተት ቢደረግ፤

- ለትርጉም ሊያጋልጡ የሚችሉ የቃላት አጠቃቀምን ማስወገድ ቢቻል ለምሳሌ ጉልህ፣ በቂ፣ የበላይነት ወዘተ የሚሉ ቃላቶች
- በዘርፉ ኢትዮጵያም ገበያው ላይ ጉልህ ድርሻ ያለው አፕሬትር ተብሎ ይገለጽ፤
- መመሪያውን ማሻሻል በተመለከተ ክፍል ላይ መመሪያው በማንኛውም ወቅት እንደሚሻሻል ተደንግጓል። ይህ ግን የባለፍቃዶችን ጥቅም ስለሚጎዳ ባለድርሻ አካላት ተሳታፊ የሚሆኑበትን ሁኔታ ቢፈጠር።
- ጉልህ የገበያ ድርሻ አለው የሚባለው አካል 25% እና ከ25% የበለጠ ድርሻ እንዲኖረው ቢደረግ፤

ከላይ የተመለከቱት እና ሌሎች ተያያዥ ጥያቄዎች ላይ ሰፊ ውይይት የተደረገ ሲሆን ባለስልጣኑም የሃገሪቱን ጥቅም እና የቴክኖሎጂውን መስፋፋት የሚኖረውን ፋይዳ ግንዛቤ ውስጥ በመክትት የሚከተሉት ውሳኔዎች ተወስነዋል፡-

- የመመሪያው ርዕስ ላይ የተነሳው ጥያቄ አግባብነት ስላለው ማሻሻያ ተደርጎበታል፤
- መግቢያው ላይ የተነሳው ጥያቄ አግባብነት ያለው በመሆኑ ማሻሻያ ተደርጓል።
- ክፍል አንድ አወቃቀር ላይ የተነሳው ሐሳብ ተገቢነት ስላለው ማሻሻያ ተደርጎበታል፤
- ከንጉሎመሬት የሚለው ቃል በዚህ መመሪያ ፍቺ ይሰጠው የሚለው ጥያቄ ተገቢነት ስላለው ትርጓሜ ተሰጥቷል፤
- ኢትዮጵያም በዘርፉ ጉልህ የገበያ ድርሻ አለው ተብሎ መመሪያው ላይ ይመልከት ተብሎ የተነሳው ጥያቄ ተገቢ አይደለም። አንድ አፕሬትር በአንድ ዘርፍ ላይ ጉልህ ድርሻ አለው የሚባለው በአዋጁ እና አዋጁን ተከትለው የወጡ መስፈርቶችን መሰረት በማድረግ ነው።
- መመሪያውን ባለስልጣኑ በማንኛውም ወቅት እንደሚያሻሽለው የተመለከተው ንግግር የአገልግሎት ሰጪዎችን ፍላጎት ስለሚጎዳ ይሻሻል የሚለው ጥያቄ ተገቢነት ስላለው ማሻሻያ ተደርጎበታል። በዚህም መሰረት ባለስልጣኑ መመሪያውን ከማሻሻሉ በፊት ከባለድርሻ አካላት ጋር በጉዳዩ ዙሪያ ውይይት ማድረግ እንደሚኖርበት ተመልክቷል።
- ጉልህ የገበያ ድርሻ አለው የሚባለው አካል 40% የደንበኛ መሰረት ሊኖረው ይገባል የሚለው አገላለፅ ወደ 25% ይውረድ የሚለው ጥያቄ አግባብነት ያለው ስላልተገኘ ውድቅ ተደርጓል።

6. ለውይይት የተሰራጨው ረቂቅ መመሪያ እና የመጨረሻ ሆኖ የወጣው መመሪያ

- በማስታወቂያ በተሰራጨው መመሪያ ላይ ባለስልጣኑ መመሪያውን በማንኛውም ወቅት እንደሚሻሻለው ተመልክቷ የነበረ ሲሆን በመጨረሻ ረቂቅ ላይ ግን ባለስልጣኑ መመሪያውን ሲሻሻል ከባለድርሻ አካላት ጋር በጉዳዩ ዙሪያ ውይይት ማድረግ እንደሚኖርበት ተመልክቷል። ይህ የተደረገበት ዋና ምክንያት ባለስልጣኑ በየወቅቱ ባለድርሻ አካላትን ሳያሳትፍ ማሻሻያ የሚያደርግ ከሆነ የአገልግሎት ሰጪዎችን ፍላጎት/ጥቅም ይጎዳል ከሚል ሕሳቤ የተነሳ ሲሆን ይህም ከባለድርሻ አካላትም በኩል በስፋት ሲንጸባረቅ ነበር። ጥያቄው የአዋጁን መንፈስ ያገናዘበ እና ተገቢ በመሆኑ እንዲስተካከል ተደርጓል።
- በመመሪያው መግቢያ ላይ ለመመሪያው መሰረት የተደረጉ ድንጋጌዎች ብቻ ናቸው የተካተቱት። ለመመሪያው መውጣት ምክንያት የሆኑ ነጥቦች አልተካተቱም የሚል አስተያየት ከባለድርሻ አካላት በኩል ቀርቧል። ስለሆነም የመመሪያው መግቢያ የመመሪያውን አስፈላጊነት አጉልቶ በሚያሳይ መልኩ በድጋሚ ይስተካከል የሚለው ሕሳቤ/ አስተያየት ተገቢ በመሆኑ በዛ መልክ እንዲስተካከል ተደርጓል።
- ክፍል አንድ የተዋቀረበት መንገድ የሃገሪቱን የህግ አወቃቀር የተከተለ አይደለም የሚለውን ጥያቄ በመቀበል በሃገሪቱ የተለመዱ የህግ አወቃቀር ተፈጻሚ እንዲሆን ተደርጎልኝ፤
- በመድረክ ተሳታፊዎች ፍቺ የሚያስፈልጋቸው ቃላቶች ተለይተው የቀረቡ ሲሆን ለእነዚህ ቃላቶች ትርጓሜ ተሰጥቷቸዋል።